

A székelyszentléleki tájház

Székelyszentlélek a Felső-Nyikómente egyik legrégebbi települése, már az 1333-as pápai tizedjegyzékekben is megemlíti. Nevét arról a Szentlélek tiszteletére emelt templomáról kapta, mely Entz Géza szerint a 13. század végén épülhetett. A hagyomány szerint egyszer pünkösdkor hó esett arra a helyre, ahol most a templom áll. Mivel a hó a tisztaság jelképe, ezért a *Szent Lélek* tiszteletére szentelték fel.

A falu belterülete tipikus halmaztelepülés, határa erdőirtással alakult ki. Így nem csoda, ha a mezőgazdaság mellett jelentős megélhetési forrást jelentett az erdőgazdálkodás is. Ez utóbbihoz kapcsolódik ragadványnevük is, hiszen a környékeliek *szurokszedőknek* csúfolják őket, mivel általános tevékenység volt a fenyőszurok gyűjtögetése. Gúnyversük így hangzik:

Szurokszedő Szentlélek,

Alig élnek szegények.

A Székelyudvarhelytől tíz kilométerre fekvő település a trianoni békediktátumig Udvarhely vármegye Udvarhelyi járásához tartozott. Ma mintegy hatszáz, római katolikus székel lakja.

A székelyszentléleki tájház az Árpád-kori templom szomszédságában található, 1977 májusában nyílt meg Balázsi Dénes tanár gyűjtőmunkájának eredményeként. Létrehozásában olyan neves szakemberek is segítettek, mint például Molnár István, Kovács Dénes vagy

János Pál.

A ház eredetileg az alszegi Bíró utcában állt, a község vásárolta meg múzeum létrehozásának céljából. Ekkor telepítették mai helyére. Az 1850-es években épült háromosztatú ház **nagyházból** (szoba), **kicsiházból** (tisztaszoba) valamint a **kamrából** és a deszkázott **ereszből** áll, jól példázza a táj népi építészetét.

A Székelyföld népi építésze sok vonatkozásban jól elkülöníthető a szomszédos tájakétól. A települési viszonyok közül a halmazosodást, a nemzetségi megtelepedést kell kiemelnünk, ezen belül a telkek jellegzetes csoportos beépítését. Szinte minden funkció külön épületben kapott helyet. A növényföldrajzi környezet lehetővé tette a faépítkezést, a 20. század elejéig az épületek 90%-a fából készült, s még ma sem ritka. Egyedülálló a magyar nyelvterületen, hogy az igen jó minőségű fenyőből építkeztek, másutt a lombos erdők korlátozott felhasználásának lehetősége volt inkább a jellemző. A székely házon a tetők kizárólag **szarufásak**, a rendkívül meredek hajlásszögű tetőket lakó- és gazdasági épületeken egyaránt korábban teregetett szalma fedte, s ezt váltotta fel a zsindely, mely éppen innen terjedt el. A Székelyföld népi építészetének jellegzetessége az úgynevezett ereszes ház. Az ereszből külön ajtón közelíthető meg a

kicsihá
és a **p**

z
arádésház

. A parádésházból a ház hosszirányú tagolásával kialakított

oldalkamra

nyílik, mely tároló funkcióval bír. Az egész épületben nem volt zárt tüzelőberendezés, nyílt, kandallószerű tüzelő volt a jellemző. Az

eresz

olyan vonása Délkelet-Erdély népi építészetének, mely határozottan elkülöníti környezetétől, bár analógiákat foltszerűen találhatunk az egykori Partiumban, Szatmár és Szilágy megyében, valamint Vajdahunyad környékén. Valószínű, hogy a rendelkezésre álló fa minősége tette

A székelyszentléleki tájház

Írta: Kürtössy Péter

2012. augusztus 23. csütörtök, 09:29 - Módosítás: 2012. augusztus 23. csütörtök, 09:41

lehetővé, hogy a nemesi-kuriális építészet egyik eleme, az oldalkamra a paraszti használatban is általánosan elterjedjen. Mint említettük, a székely népi építészetet a különépítés jellemzi, de a csűr és az istálló szinte kizárólag egybeépül, úgy, hogy az istálló a csűr egyik fiókjában kap helyet, bár ez a 18. században még nem lehetett általános.

A szentléleki gyűjtemény közel hétszáz tárgyból áll, s a Felső-Nyikómente néprajzi hagyományait mutatja be. A **nagyházban** a környék jellegzetes bútordarabjait és berendezési tárgyait állították ki. Itt élte életét valamikor a székely család: lakó- és hálósobaként is szolgált. A **kicsiházban** vagyis a tisztaszobában a vendégeket fogadták, s a férjhez menő lány kelengyéjét tárolták, míg a kamrában különféle munkaeszközök, tárolók kaptak helyet. A tájház bejáratánál lévő egysoros, indadíszítésű székelykapu 1848-ban készült, László Ferenc malomfalvi gazda állíttatta.

A székelyszentléleki tájház telefonos elérhetősége:

Balázsi Dénes

[+40742991197](tel:+40742991197) vagy 0266248052

Felhasznált irodalom:

Bárth János: Település. In: Magyar Néprajz IV. Akadémiai Kiadó. Budapest, 1997. 282-284

Duka János: Üti Páké Barátost. Pallas-Akadémia Kiadó. Csíkszereda, 1995. 194-195.

Vofkori László: Székelyföld útikönyve I. Carthographia Kiadó. Budapest, 1998. 341-345.